

מדינת ישראל
משרד מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

מנהל
נציבות תלונות הציבור

י"א בשבט התשע"ד
12 בינואר 2014

תיק מס' 807821

לכבוד
רב גונדר אהרון פרנקו
נציב בתי הסוהר
ת"ד 81
רמלה

שלום רב,

הנדון: תנאי הכליאה בתאי ההמתנה בבית מעצר ירושלים

אני מבקש לפנות אליך בעניין שבנדון, כדלקמן:

1. נציבות תלונות הציבור (להלן – הנציבות) ביררה את תלונתו של מר א', אסיר ששהה כמה שעות בתא המתנה בבית מעצר ירושלים (להלן – בית המעצר). התלונה נסבה על תנאי הכליאה בתא ההמתנה, ובכלל זה על צפיפות רבה ועל היעדר תנאים בסיסיים, כגון שירותים תקינים ומים לשימוש האסירים והעצורים.

2. לצורך בירור התלונה ביקר צוות הבירור, ב-7.8.13, בבית המעצר ונפגש עם מפקד בית המעצר, עם סגן מפקד בית המעצר ועם היועץ המשפטי של שירות בתי הסוהר. כמו כן, קיבל צוות הבירור הבהרות בכתב משירות בתי הסוהר, ואף עיין ביומן הכניסות והיציאות של תאי ההמתנה.

3. בירור התלונה העלה ספק ממשי אם תנאי הכליאה בתאי ההמתנה עולים בקנה אחד עם הוראות הדין החלות בנושא זה, כדלקמן:

א. **צפיפות** - תא ההמתנה שבו ביקר צוות הבירור היה קטן, מבנהו מלבני, אורכו כ-3 מ' ורוחבו 1.5-2 מ'. לאורך התא יצוק ספסל עשוי בטון, שהישיבה עליו אינה נוחה לאורך זמן, ושעליו יכולים לשבת עד 5 אסירים. חרף שטחו הקטן, נמסר לצוות הבירור כי התא מיועד לאכלס 8-9 אסירים, ובמקרה כזה חלק מהאסירים נאלצים לשבת על רצפת התא, לרגלי האסירים היושבים על הספסל. אם כך הם פני הדברים, נמצא שהאסירים מוחזקים במשך שעות בתנאי צפיפות קשים¹.

¹ מעיון ביומן הכניסות והיציאות של הכלואים בתאי ההמתנה בבית המעצר עלה כי בימים שנבחנו, שהו הכלואים בתאי ההמתנה בממוצע כ-4 שעות, ונמצאו אף כלואים ששהו בתאים עד 7 שעות.

ב. **שירותים** - בקצה התא מוצבים שירותי כריעה, והם מוסתרים מהחלל המרכזי של התא באמצעות מחיצה נמוכה. המחיצה מפרידה בין ספסל הבטון לשירותים ונועדה לשמור על פרטיות האסיר הנמצא בשירותים. ואולם, מיקום המחיצה, גובהה ומבנה תא ההמתנה אינם מאפשרים, בפועל, שמירה מספקת על צנעת הפרט של האסיר המצוי בשירותים, והוא חשוף לעיני האסירים האחרים, הן אלו שעומדים והן אלו שיושבים על הרצפה סמוך לפתח הכניסה לשירותים.

ג. **אורור** – בתא ההמתנה פתח מסורג על דלת הכניסה, אשר פונה אל תוך בית המעצר, ואין בתא חלון הפונה כלפי חוץ. אורור תא ההמתנה נעשה באמצעות מאורור שנמצא מתוך לתא ומופנה לפתח מסורג שנמצא בדלת הכניסה לתא.

ד. **כורים ומי שתייה** - בתאי ההמתנה אין מקור מים זורמים לשתייה ולשטיפת ידיים.

4. לפי הוראות פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, והתקנות שהותקנו מכוחם של חוקים אלה, על תנאי הכליאה של אסירים ועצירים להיות הולמים, באופן שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותם ובכבודם. בין היתר, נדרש כי לכלואים יתאפשרו תנאי תברואה הולמים שיאפשרו להם לשמור על ניקיונם ובריאותם, תנאי אורור סבירים, כורים עם מים זורמים ואפשרות הולמת לקבל מי שתייה לשימושם.

אומנם, תאי ההמתנה לא נועדו לאכלס אסירים ועצירים לפרק זמן ארוך, והכלואים נמצאים בהם רק בעת המתנה לדיון משפטי ואחריו. ואולם, מאחר שנמצא כי הכלואים עלולים לשהות בתאי ההמתנה עד 7 שעות, ספק אם התנאים בהם עומדים בדרישות הדין האמורות, זאת גם בשים לב לייעודם כתאי כליאה זמניים מטבעם: נראה כי הם צפופים מדי, אינם מאוררים דיים ואינם מכבדים את פרטיותו של הכלוא הנזקק לשירותים.

ספק גם אם התאים מספקים תנאי הגיינה הולמים, נוכח השירותים המותקנים בהם ומיקומם ונוכח היעדרם של מים זורמים וכורים. אומנם, הנהלת בית המעצר מסרה כי כלואים המעוניינים בכך יכולים לבקש מהסוהר האחראי לצאת לשירותים סמוכים או לשטוף את ידיהם, וכי האסירים יכולים לבקש מים קרים או חמים לשתייה. עם זאת, נוכח פרק הזמן שבו שוהים חלק מהכלואים בתאי ההמתנה, ספק אם די באפשרויות אלה כדי למלא אחר התנאים שעל התאים לעמוד בהם לפי דין².

יצוין, כי הנציבות ביקרה בתאי המתנה במתקנים אחרים ברחבי הארץ – בבית מעצר קישון, בבית סוהר רימונים, בבית סוהר הדריס ובבית סוהר צלמון – והתרשמה כי תנאי הכליאה בהם טובים לאין-שיעור מהתנאים בתאי ההמתנה בבית מעצר ירושלים: בחלקם מוצבות מיטות ברזל (ואף יש אפשרות לקבל מזרון), מיקום השירותים מכבד יותר את צנעת הכלוא, שטחם גדול יותר, יש חלון המשמש לאורור, יש מים זורמים לשטיפת ידיים, ועוד.

5. אין צורך להכביר מילים על החובה לשמור על כבודם ורווחתם של אסירים ועצירים, גם כשהם נתונים במשמורת. חובה זו מעוגנת, בראש וראשונה, בהוראותיו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכדברי השופט מצא בע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר:

*"הלכה מושרשת היא עמנו, כי זכויות היסוד של האדם "שורדות" גם בין חומות בית הסוהר ונתונות לאסיר (וכן לעציר) אף בתוך תא כלאו...
אשר לכמה צרכי אנוש בסיסיים, שלהם זקוקים האסירים, הנטייה היא שלא להתיר כל פגיעה, ועם צרכים אלה נמנים "לא רק עצם זכותו של האסיר*

² צוות הביורור ביקר בבית המעצר בזמן פגרת בתי המשפט, שבמהלכה מספר האסירים בהעברה נמוך מהרגיל ובעת הסיור היו תאי ההמתנה ריקים מאסירים ועצורים, ששהו אותה שעה בבתי המשפט השונים. לכן, לא יכול היה הצוות להתרשם ממצב תאי ההמתנה בזמן ששהים בהם אסירים. למרות זאת, התרשם הצוות כי התנאים בתאי ההמתנה קשים.

לאכילה, שתייה ולינה, אלא גם סדרי אנוש תרבותיים מינימאליים של אופן סיפוק צרכים אלה" (בג"צ 114/86 וייל נ' מדינת ישראל ואח'...).
נקודת המוצא היא, שאסיר זכאי להגנה על כלל זכויות האדם שלו; ופגיעה בזכות האדם של אסיר, מצד הרשות המפקדת על בית הסוהר, היא כדין רק אם היא עומדת הן במבחן הסמכות והן במבחן האיזון הראוי אשר בינה לבין האינטרסים הלגיטימיים שעליהם מופקדת הרשות... תפיסה זו הנחתה את פסיקתנו מאז ומעולם. בזמננו, לאחר שזכויות האדם במדינתנו עוגנו בחוקי יסוד בעלי מעמד חוקתי על-חוקי, חלה עלינו חובה מוגברת לדקדק, אף יותר מבעבר, בכיבוד זכויות האדם של אסירים...³.

6. מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור מבקש לקבל את התייחסותך לנושא בטרם יחליט סופית בתלונה.

נבקש לקבל את התייחסותך עד ל-29.1.14.

בכבוד רב,

הלל שמגר, עו"ד
מנהל נציבות תלונות הציבור

העתק: השופט (בדימי) יוסף חיים שפירא,
מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

מר יצחק אהרונוביץ, השר לביטחון פנים

מר יובל חיו, משנה למנכ"ל
ומנהל החטיבה לביקורת משרדי ממשלה ומוסדות שלטון

מנהל אגף בכיר, נציבות תלונות הציבור

³ פ"ד ז(4), 136, בעמ' 148-151; ראה גם בג"ץ 86/114 חיים לואיס וייל נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(3), 477, בעמ' 493.